

Nro 39.

A' FELS. R. TSASZARNAK ES A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBÖL.

*Költ Bétsben Májusnak 16 dik napján 1794.
éjztendőben.*

Lengyel Ország.

Néliány elzteudóktól fogva egész Európa Fran-
tziá Országra függesztette szemét, erről volt
a' beszéd a' városokban, falukban, a' ser és bór
házakban; az égyütt társalkodásokban, az urak,
jobbágyok, tudósok tudatlanok; a' férfiak és
asszonyok, a' városi előjárók; sőt még a' leg utól-
sőbb falusi birák között is, úgy annyira; hogy
valahová ment, valahol járt, költ; 's meg for-
dúlt az ember, más szó-beszédet ennél nem hal-
lott: Mit mivelnek most a' Frantziák? hogy foly-
nak köztök a' dolgok? mint forgattya magát ma-
dame gillotine? mikor térnek a' meg bódultak

ezekre? mikor leszen dühösségeknek vége? mikor ültetik le őket a' szövetséges hatalmasságok? mikor adják vissza Európának előbbi tsendességét és nyűgodalmát? s. a. t. Igy beszélgetnek néhány ezttendőktől fogva egymás közt az újságokon kapkodó emberek. Most már meg útván a' napnyűgoti tartományokon lévő elmebeli bújdosásaikat, északra, 's nevezetessen Lengyel Országnak környülállásaira fordították szemeiket, mihelyt újság levél akad kezekbe, azomban *Krakóviát*, *Varsóviát*, 's a' *Vistula* vizének környékét keresik, 's azt kívánnyák tudni, miképen vagyon Lengyel Országnak állapotja — mit mivel *Kosciuskó* Generál — mit *Madalinsky* — mit a' Lengyel parasztság — nemesség — király — mit az Oroszok és Prusszusok? A' Lengyel Országi dolgok nagy szöveget ütöttek a' politicusoknak fejéikbe, 's attól tartanak, ne talám az északon támadott tűz is el borította Európát, és minden hatalmasságokat fegyverbe öltöztet. A' miket eddig a' Sarmatakról hallottunk, beszéltünk, és irtunk, nem magából Lengyel Országnak gyomrából, hanem annak szélső határaitól vettük; most pedig olyatén dolgokat közlünk az olvasó Publicummal, mellyek magából a' kút-főből származtak, az az, oly embereknek pennájiból folytatnak, a' kik tulajdon szemeikkel látták és tapasztalták a' Lengyel dolgokat, a' kik magok is szemlélői, 's egyfzersmind tsudállói vóltanak a' *Varsóviában* történt, Siciliai vesperhez hasonló szomorú játéknak. Ezeknek beszédeikből úgy tapasztalljuk, hogy a' Lengyel nemzetnek Oroszok ellen támadott gyűlölségek a' képzelődésnél is folylyebb nevededett, hogy nemcsak a' Lengyel föld, hanem a' *Lithvániai* nagy hertzegség is egészen fel háborodott, *Kosciuskó* mellé állott, és mind addig le nem akarja a' fegyvert tenni, valameddig az Oroszok és Prusszusok a' töllök erőszakosan el vétetett tartományait nékik vissza nem adják, 's valameddig a' *Varsóviában* 1791-ik ezttendőben készült új constitutziót helybe nem hagyják az Európai fejedelmek.

A' *Varsóvidből* jött levelek ekként adják elő az ottan *April. 17-dik* napján történt véres vendégséget: A' Lengyel conföderáció kevés idő alatt is erős lépéseket tett, magát a' királyt is maga részére vonta, és éegyszersmind minden *Varsóviában* találtatott Orosz 's Lengyel ágyúkat, és hadi eszközöket el foglalt. Ezen szomorú történetnek önnön magok az Oroszok mondatnak okai lenni, a' kik a' *Varsóviai* nagy fegyvertárt egészen el akarták foglalni, a' Lengyel szolgálatban lévő hadi seregeiket fegyvereiktől meg fosztani, 's így osztán velek úgy bánni, mint az *Esopus* farkasa hánt vála az erőtlen báránnyal. Ezen fel tétéleknek végbe vitelére nagy Pénzeket rendelék vála, mellyet egy Orosz tisztt jó *Tokaji* bór ital közben egy Lengyel nemesnek illyetén szókkal nyilatkoztatott ki: *Nagy Pénteken*, úgy mond, *keményen fog a' dolog lenni*. Halván a' Lengyel nemes e' dolgot, jól le titatta az Orosz tisztt, 's az egész titkot ki tanulta tölle, a' ki azt másokkal is közölvén, a' királynak magának is tudtára adták, 's illyetén választ vettenek tölle: *Lássótok mit miveltek, a' mint lehet, ti is védelmezétek magatokat*. Azonnal titkon parantsolatot adtanak a' városi előjárók a' lakosoknak, hogy mihelyt két lövést hallándanak, azonnal rántsanak fegyvert, és valahány Oroszt előutól találának, öllýék meg. Nagy Tsötörtökön dél tájban kettős jel adattatván a' puska lövés által, ki rohantak a' polgárok házaikból, öszve tsapnak az Oroszokkal, és más nap setét estig szüütelien viaskodtanak velek. Ezer Orosznál több ölettezett meg, hanem ök sem hóltak meg boízzú állás nélkül, ök is sok Lengyelt küldötte nek a' más világra. *Igelström* Orosz Generál igen nehezen menekedett meg a' haláltól, testvére nek öttse diribról darabra vagdaltatott, a' *Conseil permanentnek*, az az, a' Lengyel fő kormányozó szék tagjainak, a' kik az Oroszokkal való titkos tzimborázással vádoltattak, fejeik lábaikhoz rakattak. *Wolky* Prusszus Generál halván az ágyú dörgést,

egy trombitással égyütt maga segédjét a' Lengyel királyhoz bé küldötte, 's tölle azt tudakoztatta, mi oka legyen azon nagy ágyúzásnak, és vagyon é segítségére szüksége, melyre azt válaszolta a' király, hogy segítségét nem kívannya — hogy az Oroszok meg verettek — hogy ő maga legyen az első conföderátus. A' *Varsóviában* lévő Lengyel katonáknak és fegyveres polgároknak számok 36 ezerre tétetik, a' kik még most is szüntelen való vigyázatban vagnak, és igen jó hadi fenytéket tartanak.

Ezen *Varsóviai* véres lakadalamnak, vagy inkább tornak, egy más onnan hozzánk jött levél szerént valóságos oka azon irás mondattatik lenni, melyet az Orosz követ *B. Igelström* April. 16 dik napján a' királynak és a' *Conseil permanentnek* bé adott. Ebben azt kívánta az említett követ, hogy a' közönséges tsendességnek fenn tartása végett, adattasson nekik által a' *Varsóviai* fegyver tárt; hogy az ottan kvártélyozó Lengyel ketonáság fojztattasson meg fegyvereitől, és hogy 20 nevenként neveztetett, többnire mind fő rendből való személlyek fogattassanak meg, 's sententziáztassanak halálra. Mind maga a' király, mind a' fő kórmány szék, az úgy nevezett *Conseil permanent* protestáltak az ellen, az Ország fő Kancelláriusa *Sulkófszky* hertzeg személyiesen el ment az Orosz követhez, 's erőssen kérte, hogy ne mivelné azt az egész nemzetnek gyalázattára, de ő azzal nem gondolván, parantsolni láttatott irásának tellyesitetését, mellyen anynyira fel indúlt az Ország Kancelláriusa, hogy még ottan szél-ütésbe esett, és fél hóltan vitetett házához. Tsak hamar értésére esvén a' *Varsóviai* polgároknak, és az ottan feküdütt Lengyel seregeknek e' dolog, April. 17 ik napját meg előzőtt éjjel, éjszélkor a' városnak kapuit el foglalták, 's erős őrizeteket állítottanak azokra, a' következett napon el akarván az Oroszok a' fegyveres tárat venni, és a' Lengyel katonákat fegyvereikből ki vetkeztetni, égyfszeriben nagy láрма

esett, elsőben az Orosz követ szállására rohan-
tak az égyyesült Lengyel katonák és polgárok,
's ötet akarták meg fogni, hanem módot talál-
ván, titkos ajtón és úton ki ment a városból, 's
a Prusszus seregek óltalma alá adta magát. A
haláltól meg menekedett és hátra maradt Orosz
katonák, némely palotákba vették magokat; ha-
nem ki nem áthatván az ágyúztatást, és az azok-
ba vettetett tüzet, fehér zászlókat függesztettek ki,
magokat fel adták a győzedelmeseknek, a kik
a nagy bosszúság miatt, mind egy lábíg le vag-
dalták őket, sőt még azok a palotákat és házakat
is, mellyekbe magokat bé vették, rész szerént le-
égették, rész szerént földig le rontották a boss-
zús Sarmaták. *Gagarin* herczeg, *Milassovitz*, és
az ifjú *Igelström* Orosz Generálok meg ölettek,
Bauer Generál Major pedig el fogattatott. Ugy
hallatik, hogy azóltától fogva is eggynehány vé-
res tsatázások estenek a conföderátus Lengye-
lek és Orosz 's Prusszus seregek közt, mellyekben
mindenkor diadalmaskodtanak az elsőbkek az
utólsóbbakon.

Hadi Történetek.

A Bécsi udvari küönös újság levelekben kö-
vetkendő hadi történetekről vagy on emlékezet.
April. 29-dik napján, a Frantziák eggynehány co-
lonnéban mentenek vigyázó ármádiánk ellen, és
Priches, *Nouvion*, *Oisy*, 's *Vassignies* alatt meg ál-
lapodtak. Értésére esvén *Károly* Austriai fő her-
czeg, az Austriai Belgyiom fő kormányozójának
az ellenségnék ártalmas igyekezete, Fels. Urunk-
nak külöüös engedelméből őket meg előzte, és
szerentséssen ki is üzte *Prichesből*, 100 embernél
többet teritvén közzülök a földre.

Gróf *Klerfajt* Cs. K. hadi Tárimester, *April*.
27-dik napján *Oynhausen* Hannoverai Generálra
bizta a Frantziáknak *Moucron* nevű tanyájokból
való ki szorításokat, a ki mint igen értelmes,
és vigyázó hadi vezér, szerentséssen végbe is vitt

a' réá bizattatott dolgot. — Igy lévén a' dolog, *April.* 28 dik napján 5 batalion gyalogsággal és 6 escadron lovassággal marsirozott Gr. *Klerfuit Moucronba*, kit is, *April.* 29 dik napján 30 ezer emberből álló nagy erővel támadtak meg a' Frantziák, hanem nemisak tellyességgel nem bóldogúlhattak; sőt inkább mindeütt vissza nyomattattak bátor és győzni szokott vitézeink által, — Valamint más, úgy ezen hadi történetben is kiváltképen való módon meg különböztették magokat a' *Sándor Leopold* fő hertzeg huszárai, és a' Császár dragonyosai, a' kik egynéhányszor közikbe vágtak a' Frantziák sorai közé, és sok patriótákat küldöttek *Mirabó* kebelébe. Mivel mindazáltal egynéhány izben meg újította az ellenség a' tsatát, szükségesnek hitte Gróf *Klerfuit* seregeit *Dortignieshez* vissza húzni, 's *Varcoing* alatt sátort ütni. Azomban tudtára adattatván a' Fels. Császárnak, hogy *Courtray* és *Menin* városaira fenik a' dühös patrióták kortsos fogait, mingyárt egynéhány batalionokat küldött Gróf *Klerfuit* segítségére.

Albert Saxóniai és Tesséni hertzeg, a' *Rajna* mellett táborozó Cs. Kir. hadi seregeknek fő kormányozója, következő jelentéseket küldött *Heidelbergai* fő kvártélyából a' *Bétsi* hadi Kanceláriához. *Máj.* első napján 2000 gyalogsággal, 400 lovassággal, és 7 ágyúkkal ütöttek a' Frantziák *Manheim* alatt vigyázott ör álló vitézeinkre, a' *Frankenthal* Prusszus ör állókra pedig 3000 emberrel. A' Cs. K. seregek ellen ment Frantziák *Oggersheim*, és *Rheingenheim* közt állapadianak meg, olly fel tétellel, hogy a' furazsirozásra ki ment pajtásaikat fedezhessék. Mind két rész addig nyalakodott egymással, míg *Hocze* Austriai Generál Májor lovassainak egy részével, és a' *Wurmser* szabad huszáraival *Monerheim*hoz érkezett, és egészlen vissza üzte volna őket. — A' Frantziák részéről egynéhányan kaptanak sebet, részünkről pedig tsak egy ember esett el (Ez az a' történet, mellyről egy vitéz tífzt barátom ér-

gemet közelebb tudósított, és én is ki jelentettem múlt kedden költ Kuriromban.)

Májusnak 2-dikán semmi sem történt; hanem harmadikán, reggeli 8 óra felé, két colonnében mutatta magát az ellenség, égyyik, melly 500 gyalogból, és 300 lovasból állott, *Oggershejm* vidékén, a' másik pedig és 2000 emberből álló *Frankenthal* alatt. Ekkor is pedig nem egyébb, hanem a' furazsirozás volt a' fel tett tze'llyok, 's annak fedezésére mind vitézeinkel, mind a' Prufzszus seregekkel szüntelen puskáztak, holott részünkről 1 ember és 1 ló kapott sebet, azt is pedig szervenvedhetőt. A' *Frankenthal*i tsatázásban, 5 tisztet, 49 köz embert, 's 81 lovat fogtanak el a' Frantziák közzül a' *Wolfrath* és *Golz* huszárjai.

A' *Luxenburgi* tartományból az a' tudósítás érkezett a' *Bétsi* hadi Kancelláriához, hogy minnekutánna értésére adattatott volna *Bolió* Austriai F. M. Lájtinántnak, hogy az *Arlonba* bé ütött Frantzia seregeknek egyy része *Longviba* visszament volna, és 15 ezer embernél több nem maradt volna *Arlon*nak környékén, rajtok hajtott *April*. utolsó napján, és nemtsák onnan, hanem az egész vidékből ki hajtotta őket, a' melly tsatában 800 Frantzia vesztette el életét, 1 Obester, 5 fő tisz, eggynehány seb orvosok, és 72 köz ember, e' mellett 6 ágyú, 's három puska poros szekét estenek győzedelmes vitézeinknek markokba. A' seregeink közzül el esteknek számát 200 emberre teszi az udvari újság levél.

Gróf *Wallis* F. M. Lájtinántól az a' tudósítás küldetett *Máj.* 4-ik napján Olasz Országból, hogy a' Frantziák igen nagy erővel mentenek *Colli* Austriai F. M. Lájtinánt ellen, és mind az Austriai, mind a' Pedemontziumi seregeket vissza nyomták ér-álló helyeikről, sőt, hogy *Saorgió* várát is el vették légyen töllök. Ellenben jobb lábón álván az eggyesült Austriai és Pedemontiumi seregek az *Aostai* hertzezségben, eggynehány tett próbái után sem bóldogúlhatott gonosz fel tételében az ellenség.

A' napnyugoti Flandriában táborozó Frantziák 40 ezer főből mondatnak állani, és jobb szerentsét tapasztalni, mint azon tartományak északi részében, következésképen lehetetlen Gróf *Klerfait* hadi Tármasternek addig ellenek hőldögélni, míg az igirt 20 ezer embert segítségére nem küldi a' *Yorki* hertzeg. *Menin* három egész nap állotta ki az ostromot, 's még az után is tartotta volna magát, hogyha a' puskaporos ház egy abba esett bombi által meg nem gyújtott, 's a' levegő égbe nem vettetett volna. — Ekkor semmi menedek helyet nem látván maga előtt, a' ki költözött Frantziákból álló őrizet, által vágta magát az ellenség 150 embernek veszteségével, kik közt hét fő tiszttalálattott. Ekként képtelen volt *Menin* kaput nyitni az ellenség előtt, a' kik a' miot hallatik, már most *Ypernek* ostromlásában foglalatoskodik. A' *Koburg* hertzeg kormánya alatt lévő armádia nagy előmenetelt tetzen északi Flandriában, úgy hallatik, hogy *Avesne* is capitulálni akar, *Bouchain* pedig körül kerített az égyesült seregek által. *Május*nak 2-dik napján 600 Frantzia ütött ki *Mobörsből*, hanem ismét vissza nyomattatott, még pedig nem kevés veszteségekkel. — *Ápril*. 29-dik napján *Párisban* gyiloltiniroztatott személlyek közt lenni mondatik Gr. *Estaing* Generál és Admirál is, a' ki a' múlt Amériikai háborúban hasznos szolgálatokat tett a' *Burboniai* uralkodó Háznak.

Olasz Ország.

Úgy tettei magát a' *Génuai* Tanáts, mint ha hire 's akarattya nélkül rottottanak volna bé a' *Génuai* határookra, 's onnan *Pedemontziumba* a' Frantziák, hanem néhány Politicusok úgy vélekednek, és talám nem is ok nélkül, hogy már annakelőtte titkon meg égyezett volna abban a' N. Gyülléssel. Akármint légyen a' dolog, elég az ahoz, hogy az által nem kevés nyúghatatlanság és szorongattatás közzé helyezettettetett a' *Szardíniai* király, kinek lakó helyéhez *Turin*hoz

nem mellez táboroznak a' patrióta seregek. — Egy *Génouban* költ levél azt beszéli, hogy a' Tanács felettébb bosszankodjon e' minden nemzetek, és neutralitás törvényével egy átallyában ellenkező tselekedeten; és hogy bosszúságát ki is jelentette Párisban lévő Agense által. A' Frantziák azzal akarják tselekedeteket igazítani, hogy hasonlót mivel legyen a' Szárdíniai király, a' ki *Génuai* földön által küldötte seregeit múlt ezten-döbe *Tulonba*.

Az egész Olasz Ország meg rezzent a' Nápolyban ki nyilatkoztatott öfzve esküvésnek halásán. Ennek tagjai gonosz fel tétellel valóak a' királyi familia ellen. — Hihetöképen már régúta titokban vala e' dolog, és nem most, hanem régről fogva készültek ahoz az öfzve esküttek. Kiváltképen a' mester legényeket és köznépet kivánták el tsábitani, az igazgatás formája meg igazításának, a' törvényes dolgok meg jobbitásának, és az eleség meg óltsóításának szine alatt. Az öfzve verbuáltattak minden héten egyszer fizettettek ki, egymás meg esmérésére különös jelekkel éltenek. Mindnyájan klúbokra vóltanak fel osztattatva, és minden 4 klúbnak egy igazgató klúbja vólt, ezek pedig a' Nápoly városában magában vólt klúb alá vettettek, a' melly isak 6 személyből állott, 's egyenesen a' *Párisi* Jakobinusok klúbjától függött, attól vette az oktatásokat, rendeléseket, és parantsolatokat is, onnan küldetett a' költség is, melly hólnaponként 100 ezer scudira emelkedett. Az el fogattatott levelekben könnyven láthatni a' Jakobinusoknak nyomdokait. Az emberiség jussairól iratott könyvet is olasz nyelvekre forditattak, 's kivántak Nápolyban el terjeszteni. Az öfzve eskütteknek kötelelességben állott fegyvereket szerezni, 's innep napokon, a' vadászat szine alatt, azokban magokat gyakorlani. A' mint hallatik 3000 személyek vóltanak ezen complótban, még pedig mindenféle rendből, korból és állapotból valók, sőt a' királyi udvari tisztek és tselédek között

is. A' Nápolyi fő klub tagjainak nevek már tudva vagyon, 's egy közlök meg is fogattat, a' többi pedig észre vévén a' sáfran iliatot elébb állott. Ezek többnire azok a' *Tulonbetiek* vóltanak, a' kik a' Nápolyi katonákkal és hajókon onnan ki költöztenek, 's azóltától fogva a' király kégyelméből éitenek. — Minden plánumok úgy vólt el intézve, hogyha 48 óráig később tudódott vólna ki, meg lábolhatóan veszedelembé esett vólna mind a' királyi familia, mind az Ország. Az egész dolog egy asztalos legény által nyilatkoztatott ki, a' kit több társai mind pénzel, mind fényes igiretekkel magok részekre akarták vonni; e' pedig lelke ismérte ellen való tselekedetnek lenni tartván azt mesterének, e' pedig a' kórmány széknek jelentette ki.

Frantzia Ország.

Nyóltz napok alatt 150 ember kóstolta meg *Párisban* a' gvillotinét, *April.* 24 ik napján egynéhány *Verduni* polgár áldoztatott azon fel, azzal vádoltatván, hogy ők azon erősség el vételének alkalmatosságával égyet értettenek a' Pruffzusokkal. A' gvillotinirozottak közt sok tekintetes, nagy érdemű és születésű személlyek vóltanak, nevezetesen *Malesherbes* a' N. Gyüllésnek Előülője, és XVI *Lajos* királynak nagy pártfogója. — A' *Párisi* tömlözökben mostanság 7500 ember ül, 's ki tudja mitsoda ki menetele leszen ezeknek is. — Úgy hallatik, hogy *Robertschiere* személlyesen akar az északi táborhoz menni, 's maga jelenlétele által bátorságot önteni a' patrióta seregeknek szívekbe. Ő és a' közönséges jóra ügyelő commissiónak nevezetesebb tagjai, nevezetesen, *Barre-re*, *St. Just*, *Collot d' Herbois*, *Couthon*, *Lindet*, *Prieure*, *Billand*, *Varennés*, és *Carnot* forgattyák mostan egész Frantzia Ország szekerének kerekeit; de úgy tartom, hogy valamint *Danton* és más hozzá hasonlók, úgy ők is, végtére is áldozatyaivá leszenek a' Jakobinusi dühösségnek.

A' két hidi (Biponti) hertzezségben tartózkodó Frantzia nemzeti biztosok, minden ottan találatott typographiákat, az az, könyvnyomtató műhelyeket ki üresítették, és az abban találatott betűket mind egy lábíg Frantzia Országba küldötték. Már most a' hertzezi könyvtárat is ki akarják üresíteni, melly által 400 ezer forint kár okoztatna. Eléggé esedezik a' kórmány szék annak meg hagyattatásáért, de még eddig semmi óhajtott válaft nem nyert.

Magyar Ország.

Szathmár Vármegyében 1-a May. 1794. Egy lehetetlenségen fundált igasság. Egy Cs. nevű helységben egy tehennek két bórja lett, mellyek közt igen nagy külömbség vagyon, mivel az égygyik négy lábon, a' másik pedig két lábon jár; az égygyik valamikor akarja, mindenkor meg szopja az anyját, a' másik pedig tsak mikor alá bottsáttatik; égygyik allig van három hólnapos, a' másik pedig az anyjánál is vénebb; egy szóval, olly nagy külömbség vagyon e' két bórjú közt, mint a' Tokaji és Czimborázó hegyek közt. — Azoknak kedvekért, a' kik e' titkos mesét nem értik, meg magyarázom. A' nevezett helységben egy szolga legény matska módjára szeretvén a' tejet, mindenkor ki szopta a' bórjú elől, annyira, hogy a' gazdaszifzony sokszor panaszra fakadt, mind a' zsojtárnak üres vóltán, mind a' valóságos bórjúnak napról napra öftövérebb állapotytyán. Hanem egykor szépen ki ütött a' dolog, mert mikor a' szolga legény nem is vélné, véletlen észre veszi a' gazdaszifzony, hogy a' legény derekassan szopja a' tehenet, el várja, mi lessz belölle, 's hát láttya, hogy minden mozdúlásokat épen úgy telzen, mint a' valóságos bórjú. — Sőt a' mint a' bórjú a' maga orrával szokta anynya tölgyét döfölni, éppen úgy döfölte a' fejével a' szolga legény, és így majmozott tselekedetével, mind a' tehenet meg tsalta, mind a' maga

nyalánkságának eddig fel nem talált móddal eléget tett.

* * *

Tudósítás.

A' Szébb Nemnek fel nevelését tárgyázó, és Eperjes városában fel állítandó szerzetről.

Sok ízben próbált elmélkedéseim és tapasztalásaim ösztönöztek arra, hogy ezen jelentésemet, a' melly kiváltképen a' mostani világnak környülményeihez képest, minden értelmes embernek különös figyelmetességét, méltán meg érdemelheti, minden Nemes Magyar hazafiak előtt, a' kiknek az emberi nemzet' igaz boldogsága, ez életnek pedig valóságos java szívén fekszik, hálás igyekezetü, de tetemes költségü szándékomat közönségessé tegyem.

Tagadhatatlan igazság az, hogy a' szébb Nemnek illendöképen való fel neveltetése, a' mi időnkben egy leg szükségesebb dolog legyen, az is igaz, hogy mind ekkorig egész Európának tartományaiiban igen kevesen találattanak a' megvilágosodott időnkbeliek között olyanok, a' kik arra szemesen figyelmeztének volna, hogy illetén okos fel neveltetés által, melly nagy boldogság háramollyon a' mi maradványainkra; az is igaz, hogy azon körülállásokhoz képest, a' mellyekben tudniillik élünk, egy új írónak mondása szerént: „Az asztonyi nemnek jobban való fel neveltetése és oktattatása, méltán egy előzménye lehet a' Törvényt-szabó hatalomnak, ha az erköltsi és polgári dolgok állapottyát meg jobbitani kívánnyuk. „ s. a. t.

Ezen tsalhatatlan igazság, és érzékenység által vóltaképen meg győzöttetvén, mind ekkoráig tsupán a' szébb népnek oktatásában és pallérozásában foglalatoskodtam. Kilentz elztendök töltének immár el, miólta az Evangelicus valláson lé-

vő nevendék leányoknak az itt való iskolában közönséges tanítója vagyok, a' ki is fel tett szándékomban tze'llya szerént, minden ki gondolható serénységgel azon igyekeztem, hogy iskolámban a' melly mintegy 3 esztendőitől fogva méltán foglalatosság iskolájának neveztetetik, öly haszonnal munkálkodhassam kezem alá bizott nevendék leányaim körül, hogy azokat gyermekségektől fogva azonnal a' serénységhez, munkálkodáshoz, rend-tartáshoz, és tsinossághoz szoktathassam, szép és hasznos tudományokat gyenge szíveiben öltthassak, elméjeből az annyok tejekkel bé szoptott égygyüü bal tielletételeket ki írthassam, és így öket inkább értelmesen gondolkodó emberek-ké, mint sem machinákká formállyam.

Hogy pedig hivatalomnak határait, ezen előttem mindenkor igen kedves, de többnyire el hagyatott szebb nemnek pallérozásában nagyobb haszonnal, és szerentsésebb elő-menetellel megszzebb terjeszthessem, kívánok mostanában egy olyyatén fíjatal leányzóval házasságbeli szövetségben lépni, a' ki valóságosan nemtsak különös értékkel és tehetséggel bir a' helyes fel nevelésnek módjában, hanem tudni is fogja önuön példájával tsendes és jó szerrel alatta lévőinek szívekben az erköltsi tudományt bé öltani, és elméjeket ki pallérozni.

Azomban, minthogy én jövendőbeli házas társammal égygyütt, azon intézményem szerént, a' mint ezen oktató iskola, fel állitani, és a' most folyó esztendőnek, Szent Mihály havának első napján, 12 vagy leg fellyebb 15 nevelendőkkel elkezdeni fog, szándékomat éppen bé nem tellyesíthetem: arra való nézve kénteleníttem mind a' két nemből, még más olyyatén két fzeméllyekkel kötésre lépni, a' kik ezen nevelést tze'llozó töreke'déseimben segítő társaink lehessenek. Ezeknek égyyike olyyatén egy férfi, a' ki Német Országnak leg főbb iskolaiban magának nagy tudományokat szerzett, de főképen a' gyermek oktatásnak módját helyesen érti, az ifjúságnak pe-

dig különös baráttya, és valamint a' Frantzia nyelvet, úgy a' Hazánkban gyakorlott nyelveket is tökéletesen tudja. A' másika pedig egy idős, és mintegy 40 esztendős affzonság, a' ki is Helvétziában egy jó karban lévő affzonyi nem nevelő szerzetben palléroztatott. Ez bir mind azokkal a' tulajdonságokkal, a' melyeket egy nevelőtől kívánni lehet, nevezetessen pedig nemcsak mindenféle affzonyi dolgokra, hanem a' rajzolásra, Frantzia nyelvre, tisztességes életnek módjára, és más egyéb szükséges tudományokra is oktathat; ezen felül egy tisztességes erköltsű affzony, a' kit nékem ezen végre több külső hiteles jó baráttyaim ajánlottak.

A' most említett személlyeken kívül még egy ötödikről is kívánok emlékezetet tenni, a' ki magát olly véggel egyesítette hozzánk, hogy a' musikában oktató legyen, a' ki is egy tsendes, alkalmas, és mindenek előtt kedves ember.

Ezen új oktató neveléshez kívántatni fog egy ollyatén különös nagy épület, a' melyben a' tanítóknak és nevelendőknak alkalmatosságokhoz képest, egy nagy tanító, egy bőv műszoba, egy ebédlő, és egynéhány nappali és éjjeli szobák legyenek. — Ére való nézve ha *Juniusnak* utolsó napjáig 12 vagy 15 nevendők jelentenek magokat, kíván egy fel tett szándékomnak előmozdítását buzgó Úr, a' saját épülettyé hátrúlsó részének felső contignációjában, 10 vagy 11 szobákat, konyhát és kamarát építeni. Mind addig pedig, míg ez egész tökéletességre hozattatna, egy kissebb hat szobából álló lakó helyet fogunk *Augustus* havában ki bérleni.

A' mi pedig a' nyelvnek tanítását illeti, a' léssen fő tzelom, hogy nevelendőim leg inkább a' magyar és német nyelvekben oktattassanak, úgy mindazonáltal, hogy azon időnek elforgása alatt, míg kezem alatt léfznek, mind a' kétőben folyvást beszélhessenek, és tsinosan irhasanak azomban.

A' nyelvnek, vallásnak, keresztényi-erkölis tudománynak közönséges, és hazánkbeli históriának, számadásnak, írásnak, a' levelekről való tudománynak, természet históriájának, és tudományának, Geografiának, a' Frantzia nyelvnek, zajolásnak, musikának, tántznak, varrásnak, kötésnek, és más egyéb affzonyi munkáknak tanításaért, nem különben az eledelért, a' melly ebédre 5 tál, estére pedig 3 tál étkekből; és ezen felül fűlöstökömből állani fog, ide értvén a' szolgálatot is, a' mellyre két magyar és két német leányzók readeltetnek, a' fával, gyertyával, és mosással égyütt, minden egész fizetésű személy, a' ki tsupán tsak a' mi gondviselésünk alatt léfzen, elzítendőnként fizetődni fog 230 r. forint. Ellenben a' fél fizetésű személyek, a' kiknek t. i. mind éielmek, mind lakások az Institutumon kívül léfzen, és tsupán a' reggeli 10 órától fogva, estéli 6 óráig léfzenek az egész oktatás mellett, hólnaponként fizetni fognak 8 r. forintokat.

A' változás kedvéért pedig naponként két óráig fognak dél előtt nevelendőink a' fent említett tudományokban általam a' közönséges iskolában oktatattni, a' dellyesti órák pedig, a' rendszerént való tanításnak óráin kívül, a' nyelveknek, szép tudományoknak, és affzonyi kézi munkáknak tanítására, némelley meg vidámitó mulattságoknak közben elegyítésével, fognak ki szabattatni.

Ezekből ki ki könnyen által láthattya, melly különös hafznot nyerhet ez által az én iskolám, a' melly a' szebb nemet nevelő szerzetemmel kaptsolva léfzen, annyival is inkább, hogy a' dellyesti órákat a' kevesebb értékű és alacsonyabb sorson lévő leányok is mértékletes fizetésért hafznokra fordithattják. s. a. t.

Folytatása jövő kedden fog a' Magyar Kurirba bé iktattatni.

A' máj postával azoknak küldöm a' *Magyar Almanakot*, a' kik a' 791 — 812 és így utolsó numerusú boríték alatt olvassák a' *Magyar Kurirt*, következésképen ha mind későtske is bé tellyesitettem múlt éftendőnek második felén tett igiretemet. Méltán kívánhatom tehát én is, hogy azok az Erd. Olvasóim, a' kik e' folyó éftendőnek kezdetében a' *Magyar Kurir* taksájának fel küldésére magokat le kötelezték; de még ekkor se miveltek, tartozó igireteket bé tellyesítették, valamint én bé tellyesitettem azt, a' mivel nem tartoztam; és a' mit egyedül Nemes Hazám 's nemzetemhez vonzó igaz hajlandóságomból miveltem. Ne kívánnyák, nem is kívánhatták, hogy az újság taksáját is el vezzessem, 's meg is fizessék újságoknak portóját a' Cs. K. Fő Posta hivatalnak.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Továbbá jelentem azt is, hogy vagynak még egynéhány helyek, a' hová külömb-külfömb-féle hajaim miatt a' Magyar Koronáról irt könyvemnek nyomtatványait meg nem küldöttem, nevezetesen, *Kassára, Eperjesre, Ungvárra, Loscontzra, B. Gyarmatra, Rimaszombatba, Kolosvárra, Enyedre, M. Vásárhelyre, Udvarhelyre, és Szebenbe*. Bizonyossá téfzem azokat, a' kik ezen nevezett városokban fellyebb említett munkámra praenumeraláltak, hogy rövid idő alatt mindenütt fogják azokat venni, *Kassára, Eperjesre, és Ungvárra* immár e' héten le is indítottam, lassan lassan másuva is ki fogom készíteni 's le küldeni.